

INFORMATIENOTA VOOR HET ALGEMEEN BESTUUR D.D. 9 OKTOBER 2026

KENNISNEMEN VAN:

1. Resultaten van de samenwerking m.b.t. meten waterkwaliteit in de gebieden Koningsvliet en Osse Polders

PROBLEEMSTELLING

Tijdens de Commissie Watersysteem en Waterveiligheid (CWW) van 18 september 2025 zijn er vragen gesteld over de samenwerking tussen waterschap, agrariërs en de gemeente in de gebieden 'Koningsvliet West en Oost' en in de Osse Polders. Het betreft projecten waarin samen naar de waterkwaliteit wordt gekeken met als doel deze te verbeteren. Het Dagelijks Bestuur heeft toegezegd de resultaten te delen met het Algemeen Bestuur.

KERNBOODSCHAP

Het betreft hier twee verschillende initiatieven van samenwerking, met beide een andere aanleiding.

Koningsvliet

Eind december 2023 werd duidelijk dat het ministerie van LNV het Koningsvliet gebied had aangewezen als Nutriënten Verontreinigd (NV) gebied. Een groep agrarische ondernemers heeft naar aanleiding daarvan contact opgenomen met waterschap Aa en Maas. Na een grote informatiebijeenkomst in het gebied, in aanwezigheid van portefeuillehouder Van Dijk, heeft zich uit de grote groep agrariërs een kerngroep gevormd. Het waterschap heeft in overleg met deze kerngroep en de gemeente Heusden een gezamenlijk meetplan voor oppervlaktewaterkwaliteit gemaakt. Het doel van deze extra metingen is om meer kennis van het watersysteem en de verschillende bronbijdragen te krijgen ('joint fact finding'). Bovendien zou het inzicht in de temporele en ruimtelijke variatie in de waterkwaliteit moeten verschaffen.

Belangrijkste conclusies:

1. Gedetailleerd inzicht in de waterkwaliteit in het gebied en aandeel van de diverse bronnen;
2. Aandeel landbouw >19% aan N en P belasting, daarmee boven criterium dat LNV hanteert voor aanwijzing van nutriënt verontreinigd gebied (of aandachtsgebied). Voor Koningsvliet West is de bronbelasting uit landbouw voor stikstof 51% als jaargemiddelde (38% zomer en 64% winter) en voor fosfor 40% jaargemiddelde (21% zomer en 58% winter). Voor Koningsvliet Oost is dit voor stikstof 46% jaargemiddelde (zomer 35% en winter 58%) en voor fosfor 40% (zomer 22% en winter 59%);
3. Inlaatwater verminderen is geen goede maatregel, aangezien de waterkwantiteitsvraag voor het gebied zwaarder weegt dan de waterkwaliteitswinst van het verminderen van het inlaatwater. Tevens wordt op termijn het inlaatwater schoner (renovatie RWZI Tilburg en Boxtel). Uit de stoffenbalans (bijlage 1) voor Koningsvliet als geheel, is de verhouding

van bijdrage uit de landbouw 51% voor stikstof en 46% voor fosfor (jaargemiddelde) en inlaatwater 38% voor stikstof en 25% voor fosfor;

4. Het aandeel van overstorten uit stedelijk gebied is een kleinere maar wel relevante bron voor fosfor in Koningsvliet West. Het stedelijk gebied is echter geen factor van betekenis voor stikstof: ondanks hoge concentraties in uitstromend overstortwater hebben overstorten toch relatief kleine aandelen in de stoffenbalans, vanwege lage overstortfrequenties met kleine debieten.;
5. Joint fact finding goed voor proces en vertrouwen in het waterschap. Bijeenkomsten met de grotere groep agrariërs en de kerngroep waren vaak inhoudelijk sterk en leidde tot scherpe discussies. Door regelmatig elkaar te informeren in proces en inhoud is er vertrouwen opgebouwd.
6. Op basis van het gezamenlijke monitoringsprogramma is een meetpunt toegevoegd aan het KRW-meetnet voor de Loonse Vaart en is een meetpunt verplaatst in de Bossche Sloot.

De presentatie die aan de kerngroep is gegeven is te vinden in bijlage 1 en het bijbehorende rapport in bijlage 2.

Osse Polders

In 2025 is in oppervlaktewaterlichaam Lorregraaf door het waterschap een traject van bronopsporing gestart vanuit het aanvullend KRW-uitvoeringsprogramma (AKUP). Aanleiding waren hoge fosfor- en stikstofpieken, gemeten in het voorgaande jaar.

Belangrijkste conclusies van de bronopsporing:

- In dit gebied waren nutriënten in het verleden nooit echt een probleem voor de waterkwaliteit. Echter, in de periode 2022-2024 zijn in de Lorregraaf piekconcentraties van fosfor en stikstof gemeten waar zomergemiddeldes boven de norm uit voortkomen en het KRW-doelbereik voor nutriënten onder druk staat.
- In 2025 zijn de gemiddelde fosfor- en stikstofconcentraties weer gedaald, maar door de systematiek van het driejarig gemiddelde worden de KRW-doelen voor stikstof en fosfor nog niet gehaald.
- De resultaten wijzen op een samenspel van meerdere bronnen en processen, zoals: incidentele terugstroming effluent rwzi via omgekeerde stroming in de Teeffelensche wetering, bijdrage nalevering waterbodemp, mogelijk overstorten en een verhoogde landbouwkundige uitspoeling door natte jaren.
- Het waterschap heeft al maatregelen genomen dat de terugstroming van effluent van de rwzi niet meer mogelijk is en binnen AKUP samenwerken en aanspreken worden vervolgstappen uitgewerkt om de verschillende bronnen te reduceren.

Het rapport is te vinden in bijlage 3.

In het gebied is gelijktijdig ook een samenwerking in ontwikkeling met het Agrarisch Collectief Oss (ACO), ZLTO Oss/Den Bosch, de gemeente Oss en de provincie Noord-Brabant. Dit proces staat los van de hierboven genoemde bronopsporing. Binnen deze samenwerking wordt er gekeken hoe het waterschap kan optrekken met de genoemde stakeholders om de waterkwaliteitsopgave te kunnen realiseren. Er wordt onder andere gekeken naar een samenwerking op het realiseren van natuurvriendelijke oevers in de Osse Polders.

CONSEQUENTIES

In de Lorregraaf is de bediening van de stuwen aangepast, zodat het effluent van de rwzi Ooijen niet via de Teefelensche Wetering het gebied in kan stromen.

Joint fact finding en samenwerking met de omgeving loont en kan mogelijk vaker worden ingezet.

BIJDRAGE DUURZAAM WATERSCHAP

Geen.

COMMUNICATIE/PARTICIPATIE

De resultaten voor Koningsvliet zijn in Q1 van 2026 al besproken met de kerngroep van agrarisch ondernemers.

De resultaten van de bronnenanalyse in de Osse Polders dienen nog kenbaar gemaakt te worden aan de ACO en ZLTO Oss/Den Bosch. ACO en ZLTO zitten in het proces om een stuurgroep te vormen, het waterschap zal met deze stuurgroep de informatie delen en gaan samenwerken. Participatie met de betrokken organisaties in het behalen van de waterkwaliteitsdoelstellingen wordt voortgezet.

VERVOLG

Koningsvliet

- De mogelijkheid van deelnemen aan de programma's Bodem Up en Schoon water voor Brabant zijn onder de aandacht gebracht bij de kerngroep en een aantal ondernemers hebben zich aangemeld.
- Het volume van het inlaatwater zal niet worden veranderd.
- Gemeente Heusden en waterschap Aa en Maas onderzoeken de cijfers en mogelijkheden voor de berekening van overstortwater in Koningsvliet West nader.

Osse Polders

- De nutriëntenpiek in 2024 in de Osse Polders heeft de KRW-beoordeling 2026 niet beïnvloed, doordat de concentraties in 2025 sterk daalden.
- Binnen het KRW-spoor 'Samenwerken en aanspreken' worden vervolgstappen uitgewerkt om de verschillende bronnen te reduceren.
- Samenwerking met de ACO en ander gebiedspartners wordt voortgezet.

BIJLAGEN

Bijlage 1: presentatie Koningsvliet 2024-2025

Bijlage 2: rapport Koningsvliet 2024-2025

Bijlage 3: brononderzoek verhoogde nutriënten waardes Lorregraaf 2024

VERSIEDATUM

1 september 2026